

Orosz nyelvi játékok a napközi otthonban

A kisiskolás jellemző életkori sajátossága a növekvő tudatos tanulás mellett a játékos tanulás nagy szerepe. Ennek megfelelően az orosz nyelv oktatásának folyamatába — az általánossá vált kisiskoláskori orosznyelv-tanulással párhuzamosan — szervesen beépülnek a játékok és a játékos elemek, melyek az orosz nyelvi óra bármely mozzanatában alkalmazhatók kisiskoláskorban.

A játékok és a játékos elemek didaktikai céloknak megfelelő csoportosításával — beszédkészség-fejlesztő (fonetikai, nyelvtani, lexikai, dramatikus szituációs), olvasókészség-fejlesztő, íráskészség-fejlesztő, fordításkészség-fejlesztő játékok és játékos elemek — tartalmukban megfelelnek a kisiskoláskori orosznyelv-oktatás didaktikai feladatainak, így a tananyag számára olyan programot biztosítanak, amely minden tanuló számára érdekes, vonzó és érthető.

A játékos szituációk és inszenázások segítségével a kisiskolásoknál meg lehet alapozni egy stabil mikronyelvet, amely a további orosznyelv-tanulás alapja lehet.

A körjátékok, a gyermekirodalmi alkotások alapján folyó tanulási folyamatban a kisiskolások megismerik az orosz nép kultúráját, történelmét, a szovjet gyermekek életét, életkoruknak megfelelő szinten alakul bennük a Szovjetunió iránti érdeklődés.

Kisiskoláskorban különösen fontos, hogy a tanuló minél több helyzetben kerüljön kapcsolatba a tanult idegen nyelvvel. Így az orosz nyelv tanulásának eredményessé válásához fontos feltétel, hogy a kisiskolás a tanítási órán kívül is kapcsolatban maradjon az orosz nyelvvel, és ne csak a házi feladat elkészítésére szűküljön le ez a kapcsolat, ne csak a kötelesség diktálta munkaformában legyen alkalma a nyelv gyakorlására, hanem érdeklődését felkeltő, életszerű, kötetlen helyzetekbe is legyen alkalma bekapcsolódni.

Az órán kívüli munka a napköziotthonban kötetlenebb formát és módszereket is lehetővé tesz.

Az órák után napköziotthonban maradó gyermekek számára fontos a játék, a játékba szívesen bekapcsolódnak, és ha ezek közé a játékok közé bekerülnek az orosz nyelvi játékok is, akkor amellett, hogy betöltik a pihenés, a kikapcsolódás stb. szerepét, az orosz nyelvi játékok során nem szakad meg a tanulók kapcsolata az orosz nyelvvel, játékos helyzetben, intuitíve tanulnak, gyakorolnak.

A napközi otthonban alkalmazott orosz nyelvi játékok feltételei:

1. Fontos, hogy a napközis nevelő egyeztesse az orosz tanárral a programjába kerülő orosz nyelvi játékokat. Milyen játékokat ismernek a tanulók, mit játszanak szívesen, milyen játékokkal segítheti a tanulást, szükséges-e konkrét didaktikai feladat szerint megválasztani a játékot, vagy egyszerűen a tanulók érdeklődésének megfelelően válasszák.

2. Ki kell jelölni a játék helyét, meg kell teremteni a megfelelő körülményeket.

3. A tanulók létszámát az önkéntesség alapján kell szervezni, de szükséges a bátorításuk, a motiválásuk is.

4. A napközis nevelőnek, ha nem vesz is részt a játékban, ügyelnie kell a játékszabályok betartására, a versenyszerű játékok helyes értékelésére. A tanulók közül játékvezetőt, játékfelelőst kell választani, aki irányítja a játékot.

5. Gondoskodni kell a játékeszközökről (bábok, labda stb.), amelyhez az orosz tanár nyújthat segítséget, ha lehetővé teszi a napközis nevelő számára, a szertárhasználatot.

A tanítási órán alkalmazott játékokat és játékos mozzanatokot a tanár az oktatási-nevelési feladatoknak megfelelően alkalmazza. A tanítási órán a játék és a játékos elemek azt a módszert biztosítják, melynek segítségével a tanulók valamilyen ismeretet életkoruknak megfelelőbb módon sajátítanak el. „Az ismeretszerzés királyi útja” (Mérei Ferenc, 1978), mert a napköziotthonos foglalkozásokon nem a didaktikai cél határozza meg, hogy milyen játékok kerüljenek sorra. A napköziotthonban alkalmazott játékok és játékos elemek csoportosításának alapvető szempontja nem a didaktikai cél, hanem az, hogy megmaradjon a tanulók kapcsolata az orosz nyelvvel, hogy az időjárásnak megfelelően a tanulók a tanteremben és az udvaron is tudjanak játszani. A felelevenített játékokban az adott didaktikai cél spontán megvalósul.

Ennek alapján a kisiskolások orosznyelv-oktatási folyamatában alkalmazott játékokat a napközis foglalkozásokon két csoportba sorolhatjuk:

1. Tantermi játékok.
2. Szabadtéri játékok.

1. Tantermi játékok:

Kiszámolók — a tanult orosz nyelvi kiszámolókkal lehet megválasztani a játékvezetőket, a különböző felelősöket. A tanulók kórusban mondhatják a kiszámolót.

Mondókák, nyelvtörők, versek — pl. zálogkiváltáskor kaphatják feladatul a tanulók, más játék során ezek elmondását.

Mesék — a tanult meséket szereposztással, bábokkal bármikor szívesen eljátszszák a tanulók.

Dalok — mozgással kísérve, nyitott ablaknál a tanult dalok eléneklése többféle helyzetben is alkalmazható a napköziotthonban.

Játékos torna — játékvezetővel a 4. osztályos tankönyvben lévő játékos torna nyitott ablaknál segíti a pihenést, a kikapcsolódást.

Játékos gyakorlatok — a kiszámolóval megválasztott vagy a napközis nevelő által kijelölt játékvezető irányítja a játékot. Sok játékos gyakorlat, verseny játszható a tanteremben.

2. Szabadtéri játékok:

Körjátékok — a tanult dalokat a magyar körjátékokhoz hasonlóan a tanulók az udvaron el is játszhatják.

Mozgásos játékok — a legnépszerűbbek ezek a játékok. A 4. osztályos tankönyvben szereplő mozgásos játékot már az év elején megtanulják a tanulók az orosz nyelvi órán, a délutáni foglalkozásokon szívesen játszszák az udvaron.

Játékos torna — tornagyakorlatokat orosz vezényszavakkal, játékvezető irányításával az udvaron is végezhetünk.

Labdajátékok — a tanulók kört alakítanak, stafétszerűen dobják egymásnak a labdát, miközben valamilyen orosz nyelvi feladatot oldanak meg. Pl. aki kapja a labdát, mond egy orosz szót, egy tárgy nevét, annak tulajdonságát stb.

A felsorolt játékok különböző változatait, pontos leírásukat meg lehet találni a játékgyűjteményekben, melyeknek forgatása segíti a napközis nevelőt az orosz nyelvi játékok tervezésében, alkalmazásában.

IRODALOM

Héjjas Endre—Vácz László: 100 játék az orosz nyelv oktatásához, Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.

Horgosi Ödön: Az alsó tagozati orosznyelv-oktatás módszertana, Tankönyvkiadó.

Játsszunk! 121 játék az általános iskolák számára orosz órákra, szakköri és klubfoglalkozásokra = OPI Pedagógustovábbképzés Könyvtára, Budapest, 1978.

Mérei Ferenc—V. Binét Agnes: Gyermeklélektan, Gondolat Kiadó, Budapest, 1978.

Szilágyiné dr. Hodosi Zsuzsanna: Játékok és játékos elemek a kisiskolás korúak orosz nyelv oktatásában, Módszertani Közlemények Könyvtára, 8., Szeged, 1982.

Szilágyiné dr. Hodosi Zsuzsanna—dr. Horgosi Ödön: Tavaszhívogató (orosz nyelvi körjátékok, mondókák, versek, dalok, játékos gyakorlatok kisiskoláskorú gyermekeknek). Szolnok, 1986.